buvo supiltas XX a. II pusėje niveliuojant sklypą ir įrengiant sodą. Dirvožemio storis siekia 15–30 cm. Po dirvožemiu aptiktas 10–20 cm storio smulkus pilkšvas smėlis su pavienėmis smulkiomis griuvenomis – XIX–XX a. pradžios kultūrinis sluoksnis, kuriame rasta pavienių smulkių glazūruotų indų šukių. Apie 0,7–1,05 m gylyje fiksuotas 50–60 cm storio supustyto balkšvo – gelsvo smėlio sluoksnis, kuris tęsiasi iki 1,4–1,6 m gylio. Šio sluoksnio apačioje yra iki 10 cm storio pilkšvo humusingo smėlio su smulkaus balkšvo smėlio intarpais sluoksnis, kuris buvo suformuotas pustymų metu nupusčius senąjį dirvožemį. Po supustyto smėlio sluoksniu šurfuose aptiktas archeologiškai vertingas ir moksliniam pažinimui svarbus Palangos miestelio kultūrinis sluoksnis. 1,4–1,6 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus aptiktas XVII–XVIII a. datuojamas kultūrinis sluoksnis – 30–40 cm storio užpustytas dirvožemis, kurį sudaro juodas durpingas smėlis, vietomis su degėsiais ir perdegusiais akmenimis, gyvulių kauliukais, puodų ir lėkščių šukėmis, žalia glazūra koklio fragmentu su augalinio motyvo ornamentu (2 pav.). Radiniai saugoti perduoti PaKM.

Po archeologiniu kultūriniu sluoksniu 1,7–2 m gylyje pasiektas įžemis – rudas įvairios frakcijos smėlis su nedideliais akmenukais. Tai Baltijos ledyninio ežero pylimo kraigas.

Sinagogos St. 3

The 2022 field evaluation (2 test pits totalling 4 m^2) on the roughly 485 m^2 lot at Sinagogos St. 3, Palanga (W Lithuania) (Fig. 1) revealed 1–1.4 m thick, 17th–20th-century cultural layers containing small pieces of animal bones, sherds of pots, jars, and plates, fragments of hand-thrown stove tiles, and a fragment of a green glazed stove tile decorated with a floral design (Fig. 2). The 17th–18th-century cultural layer



2 pav. XVII–XVIII a. kultūriniame sluoksnyje rasti radiniai: 1, 7 – lėkščių šukės; 2 – koklio fragmentas; 3, 4 – žiestųjų koklių dalys; 5, 6 – puodų šukės. A. Daunaro nuotr.

Fig. 2. Finds from the 17th–18th-century cultural layer: 1, 7 – plate sherds, 2 – a stove tile fragment, 3, 4 – pieces of hand-thrown stove tiles, 5, 6 – potsherds.

was at a depth of 1.4–1.6 m and covered by a layer of aeolian sand.

PANEVĖŽYS

Dovilas Petrulis

Kranto gatvė 12–19

Panevėžio miesto istorinėje dalyje (UK 31872), Kranto g. 12–19, atkarpoje ties automobilių stovėjimo aikštelės vieta, 2022 m. atlikti detalieji tyrimai (1 pav.). 2021 m. šioje vietoje atlikus žvalgymus buvo atidengtas XVIII–XIX a. akmeninis pastato pamato fragmentas. Dėl to Panevėžio miesto savivaldybės administracija inicijavo atlikti šios vietos detaliuosius tyrimus.

Kranto gatvė patenka į centrinę miesto dalį (Panevėžio miesto istorinė dalis) – Naująjį Panevėžį. Vienas seniausių paminėjimų apie dabartinę Kranto gatvę siekia XVII a. I pusę. Šalia tyrimų vietos 1614 m. buvo pastatytas mūrinis

vienaukštis teismo pastatas. Šalia šio pastato buvo pastatytas bokštas kaliniams laikyti ir kiti Upytės pavieto teismo statiniai (Miškinis A. Panevėžio urbanistinė raida iki 1871–1872 m., *Panevėžio istorijos fragmentai*. Panevėžys, 1993, p. 22). Seniausias mūrinis Panevėžio miesto pastatas Kranto g. 21 yra išlikęs iki šių dienų,



1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – 2022 m. detaliųjų tyrimų vieta Kranto g. 12–19; 2 – 2021 žvalgomųjų tyrimų vietos Kranto gatvėje; 3 – 2021 m. žvalgymų vieta; 4 – 2021 m. žvalgomųjų tyrimų vietos Respublikos g. 40; 5 – 2021 m. žvalgymų vietos Respublikos g. 40. D. Petrulio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation: 1 – 2022 excavation site, Kranto St. 12–19; 2 – 2021 field evaluation sites, Kranto Street; 3 – 2021 field survey site; 4 – 2021 field evaluation sites, Respublikos St. 40; 5 – 2021 field survey sites, Respublikos St. 40.

jame veikia PKM ekspozicija „Upytės bajorai“. Pagal šiuos duomenis Kranto gatvės apgyvendinimo pradžia siekia XVII a. Dabartinis gatvės planinis užstatymas susiformavo XX a.

Archeologiniai tyrimai sklypo aplinkoje vykdyti Kranto g. 24A (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 713). 2021 m. Kranto gatvėje ištirta 10 šurfų. Tyrimai atlikti gatvės atkarpoje nuo Vasario 16-osios gatvės iki Kranto g. 24A. Arčiausiai numatomos detaliųjų tyrimų vietos buvo ištirti 3 šurfai. Šurfe 5 fiksuotas siauras 60 cm storio XVII–XIX a. susiformavusio dirvožemio ruožas be radinių. Šurfe 6, 60 cm gylyje, atidengtas XX a. I pusės gatvės ar kelio grindinio fragmentas. Pagal rastus radinius šis sluoksnis susiformavo XIX–XX a. I pusėje. Šalia Kranto g. 21 pastato, šurfo 7 R pjūvyje, fiksuotas perkastas 65 cm storio juodžemio su raudonų plytų duženomis sluoksnis. Šiame sluoksnyje, palei R šurfo sienelę, rasta XVIII–XIX a. būdingų radinių: kapotų gyvulių kaulų, keraminių indų šukių, pavienių rausvo degto molio plytų duženų, geležinė, plačiaašmenė, trapecijos formos mėsos kapoklė (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 385–388). Kranto gatvės žvalgymų metu iššvalgytas 2400 m^2 plotas (D. Petrulis). Priešais buvusį konservų fabriko pastatą, 7,8 m atstumu nuo pastato Kranto g. 12 tvoros, 45 cm gylyje, atidengtas XVIII–XIX a. pastato pamato fragmentas. Žemės kasimo darbai toje vietoje buvo sustabdyti. 2022 m. parengtas projektas detaliesiems tyrimams.

Perkasa 1 buvo kasama 2021 m. archeologiškai žvalgytoje vietoje, ties atidengtais pastato pamatais. Perkasoje 31–34 cm (H_{abs} 55,31–55,35 m) gylyje atidengti juostiniai pastato pamatai iš akmenų, fiksuota išlikusi „L“ formos pamatų atkarpa (2 pav.). Pamatų ilgis P–Š kryptimis – 4,3 m. R–V atkarpos ilgis – 1,4 m. Pamatų plotis – 64–67 cm. Nustatyta, kad akmenų tarpai surišti kalkėmis ir molio sluoksniu su žvyro intarpais. Tarpai apdėti molinių degtų plytų

smulkiais gabalais. Pamatai sudėti iš 2–3 eilių akmenų. Pamatų storis nuo apatinio molio pagrindo kraiko – 32 cm (H_{abs} 54,99 m). Pamatai suardyti ties perkasos P dalimi ir ties V siena – jie neišliko. Pagal išvardytus duomenis šiuos pamatus galima datuoti XIX a. pradžia–XIX a. II puse. Galima teigti, kad šioje vietoje stovėjo medinis pastatas, jo vidinė dalis apėmė perkasos PV pakraštį, o išorinę (fasadinė) perkasos R pusę. Šalia pamatų, nuo 31–48 cm gylio, fiksuotas 25–30 cm storio tamsaus juodžemio su priemoliu sluoksnis. Bendrame perkasos plote fiksuotas 30 cm XVIII–XIX a. storio kultūrinis sluoksnis. Tyrimų metu rasta XVII–XX a. radinių (3 pav.). 58 cm gylyje rasta moneta – 1883 m. Nikolajus I (1826–1855) 1 denga (Rusija). Šalia pamatų, perkasos centre, 62 cm gylyje, rasta peilio geležtė. Tai įtveriamojo peilio vienaašmenė geležtė, kurios ašmenys tiesūs, o arčiau viršūnės – išlenkti ir smailėjantys. Ties perkasos P dalimi ir šalia pamatų rasta keramikos indų šukių, stiklo indų šukių, rašalinė, koklio fragmentų, langų stiklų šukių, vinių, vario lydinio žvakidės dalis, smulkių plytų duženų. Įžemis pasiektas 65–89 cm. Bendrai detaliųjų tyrimų metu ištirta 1 perkasa, 40 m^2 plotas.

Remiantis archeologinių ir architektūrinių tyrimų išvadomis, dėl atidengto pamato išsaugojimo galimybės svarstyta KPD Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo taryboje. Nuspręsta, kad surastos užstatymo liekanos nėra Panevėžio miesto istorinės dalies (UK 31872) vertingoji savybė.

Kranto St. 12–19

An excavation was conducted at Kranto St. 12–19 in the historical part of the city of Panevėžys (Fig. 1). At a depth of 31–34 cm, Trench 1 yielded a 4.3 m long N–S, 1.4 m long E–W, and 67 cm wide strip foundation made of 2–3 rows of stones bound with lime and a



2 pav. Perkasa 1, pamatų vaizdas iš R. D. Petrulio nuotr.

Fig. 2. View of the foundation in Trench 1, as seen from the E.



3 pav. Perkasoje 1 rasti radiniai: 1 – 1883 m. Nikolajus I (1826–1855) 1 denga (Rusija); 2 – peilio geležtė. D. Petrulio nuotr.

Fig. 3. Finds from Trench 1: 1 – 1883 Russia Nicholas I (1826–1855) 1 denga; 2 – a knife blade.

layer of clay containing gravel, the larger gaps filled with small pieces of burnt brick (Fig. 2). It was determined that the foundation dates to the early– second half of the 19th century and that a wooden building had stood at the site, its interior occupying the trench's SW edge. A 30 cm thick, 18th–19th-century cultural layer was identified throughout the trench. The investigation yielded finds: a coin, a knife blade, sherds of ceramic vessels, glassware shards, an inkwell, fragments of a stove tile, window glass shards, nails, part of a copper alloy candlestick, and brick chips (Fig. 3).